

सा कन्दुकेनारमतास्य मूले विभज्यमाना फलिता लतेव Mb. 3. 112. 16. -१ Capital, principal, stock; मूलं भागो व्याजी परिघः क्षेत्रं स्थिकमत्यथायमुखम् Kau. A. 2. 6. 24. -१० A hereditary servant. -११ A square root. -१२ A king's own territory; स गुप्तमूलमयन्तम् R. 4. 26; Ms. 7. 184. -१३ A vendor who is not the true owner; Ms. 8. 202 (अस्वामिविक्रेता Kull.). -१४ The nineteenth lunar mansion containing 11 stars. -१५ A thicket, copse. -६ The root of long pepper. -१७ A particular position of the fingers. -१८ A chief or capital city. -१९ An aboriginal inhabitant. -२० A bower, an arbour (निकुञ्ज). -२१ N. of several roots पिप्पली, पुष्कर, शूरण &c. -२२ A tail; मूले मूलवता स्पृष्टो धूप्यते धूमकेनुना Rām. 6. 4. 51. (In comp. मूल may be translated by 'first, prime, original, chief, principal' e. g. मूलकारणम् 'prime cause,' &c. &c.) -Comp. -आधारम् १ the navel. -२ a mystical circle above the organs of generation; मूलधारे त्रिकोणाख्ये इच्छाज्ञानकियामके. -आभम् a radish. -आयतनम् the original abode. -आशिन् a. living upon roots. -आहम् a radish. -उच्छदः utter destruction, total eradication. -कर्मन् n. magic; Ms. 9. 290. -कारः the author of an original work. -कारणम् the original or prime cause; क्रियाणां खलु धर्मयां सत्पत्यो मूलकारणम् Ku. 6. 13. -कारिका a furnace, an oven. -कृच्छः -च्छम् a kind of penance, living only upon roots; मूलकृच्छः स्मृतो मूलैः. -केशारः a citron. -खानकः one who lives upon root-digging (मूलेत्पाटनजीवी); Ms. 8. 260. -गुणः the co-efficient of a root. -ग्रन्थः १ an original text. -२ the very words uttered by Śākyamuni. -घातिन् a. destroying completely; (नहि...कम्भु) मूलधातिषु सज्जन्ते बुद्धिमन्तो भवद्विधाः Rām. 5. 51. 18; see मूलहर. -छिन्न a. nipped in the bud; साऽय मूलचिन्ना Dk. 2. 2. -छेदः uprooting. -ज a. १ radical. -२ growing at the roots of trees (as an ant-hill). -३ born under the constellation Mūla. (-जः) plant growing from a root. (-जम्) green ginger. -त्रिकोणम् the third astrological house. -देवः an epithet of Kāma. -द्रव्यम्, -धनम् principal, stock, capital. -धातुः lymph. -निकृत्तन a. destroying root and branch. -पुरुषः 'the stock-man', the male representative of a family. -प्रकृतिः f. the Prakriti or Pradhāna of the Sāṅkhya (q. v.); मूलप्रकृतिरविकृतिः Sān. K. 3. (-pl.) the four principal sovereigns to be considered at the time of war (विजिगीषु, अरि, मध्यम, and उदासीन); see Ms. 7. 155. -प्रतीकारः protection of wives and wealth (धनदाररक्षा); कृत्वा मूलप्रतीकारम् Mb. 5. 151. 61. -फलदः the bread-fruit tree. -बन्धः a particular position of the fingers. -बहृणम् the act of uprooting, extermination. -बलम् the principal or hereditary force; विन्ध्याटवीमध्येऽवरोधान् मूलबलरक्षितान् निवेशयामाणुः Dk. 1. 1. [Kāmandaka enumerates six divisions of the army and declares that मौल (hereditary) is the best of them (Kām. 13. 2-3.)] -भद्रः an epithet of Kāma. -भृत्यः an old or hereditary servant. -मन्त्रः १ a principal or primary text (such as

आगम); जुहुयान्मूलमन्त्रेण पुंसूक्तेनाथवा बुधः A. Rām. 4. 4. 31. -२ a spell. -राशिः a cardinal number. -वचनम् an original text. -वापः १ one who plants roots. -२ A field where crops are grown by sowing roots; पुष्पफलवाटषष्ठेकेदारमूलवापास्तेतुः Kau. A. 2. 6. 24. -वित्तम् capital stock. -विद्या the twelve-worded (द्वादशाक्षरी) spell: ओं नमो भगवते वासुदेवाय; जुहुयान्मूलविद्या Bhāg. 8. 16. 40. -विभुजः a chariot. -व्यसनवृत्तिः the hereditary occupation of executing criminals; चण्डालेन तु सोपाको मूलव्यसनवृत्तिमान् Ms. 10. 38. -व्रतिन् a. living exclusively on roots. -शकुनः (in augury) the first bird. -शाकटः, -शाकिनम् a field planted with edible roots. -संघः a society, sect. -साधनम् a chief instrument, principal expedient. -स्थानम् १ base, foundation. -२ the Supreme Spirit. -३ wind, air. -५ Mooltan. (-नी) N. of Gaurī. -स्थायिन् m. an epithet of Siva. -स्रोतस् n. the principal current or fountain-head of a river. -हर a. uprooting completely; सोऽयं मूलहरोऽनर्थः Rām. 6. 46. 15. -हरः a prodigal son; मूलहरतादात्विककदर्यश्च प्रतिषेधयेत् Kau. A. 2. 9. 27.

मूलक a. १ (At the end of comp.) Rooted in, springing from, founded or based on; आन्तिमूलक 'based on error.' -२ Born under the constellation Mūla; P. IV. 3. 28. -कः, -कम् १ A radish. -२ An esculent root. -३ A sort of yam. -कः A kind of poison. -Comp. -पणः a handful of radishes &c. (for sale). -पेतिका a radish.

मूला १ N. of a plant. -२ The asterism Mūla.

मूलिक a. १ Radical, original. -२ Primary, principal. -३ Living on roots. -कः A devotee, an ascetic. -का १ A root. -२ A collection of roots. -Comp. -अर्थः a radical fact.

मूलिन् m. A tree.

मूलिन् a. Growing from a root. -नः A plant, tree.

मूली A small house-lizard.

मूलीकरणम् The extraction of the square-root.

मूलेरः १ A king. -२ The Indian spikenard.

मूल्य a. १ To be eradicated. -२ Being at the root. -३ Purchasable. -ल्यम् १ Price, worth, cost; कीणन्ति स्म प्राणमूल्यैर्यशांसि Sī. 18. 15; Sānti 1. 12. -२ Wages, hire, salary. -३ Gain. -५ Capital, principal. -६ Original value. -६ An article purchased.

मूल्यकम् Price, worth, value.

मूषः १ P. (मूषति, मूषित) To steal, rob, plunder.

मूषः १ A rat, mouse. -२ A round window, an air-hole. -३ A crucible.